

SYSMÄ

78

HOVILA, Vasikkahaka

Rautakautisen löytöpaikan
koekaivaus
Mirja Miettinen 1997-1998

SYSMÄ 78 HOVILA

pk 3121 02 NIKKAROINEN

x = 6819 92, y = 3428 90, z = 85

rautakautisen löytöpaikan/kalmiston koekaivaus

Museoviraston arkeologian osasto/Sysmän kotiseutuyhdistys

kaivauksenjohtaja: FM Mirja Miettinen

Sysmän kirkon ympäristöstä tunnetaan ennestään useita kuppikiviä ja muutamia kalmistoja, jotka sijaitsevat laajalla alueella Majutveden länsirannalla; esinelöydöt ovat viikinkiajalta ja varhaiselta metallikaudelta. Hovilan mailla olevat kuppikivet kuuluvat osana tähän Sysmän rautakautiseen asutuskeskittymään, joka on tähän mennessä ollut kokonaan tutkimatonta.

Paikallisen harrastajan kesällä 1996 metallinilmaisimella löytämien viikinkiaikaisten esineiden löytöalueella tehtiin koekaivaus ilmeisen ennestään tuntemattoman rautakautisen kalmiston paikallistamiseksi. Löydöt ovat laajaan Vasikkahaka-nimiseen laidunalueeseen kuuluvalla matalalla kallioisella mäenharjanteelta, jolla erottuu useita kiven ja maansekaisia kumpuja. Kolmeen kumpuun tehdyt koekuopat osoittivat ainakin niiden olevan eri ikäisiä historiallisen ajan uuniperustoja. Palaneiden kiven, tiilenpalojen ja saven lisäksi löytyi verrattain runsaasti palamattomia eläinten luita, lasia, posliinia, savipiipunkatkelmia, nauvoja ja erilaisia rautakatkelmia. Harjanteen laella olevalta tasisemmalta alueelta heti ruohoturpeen alta löytyi tasavartinen viikinkiaikainen solki ja toisen samanlaisen katkelma sekä punnus. Yhdessä edellisenä vuonna löytyneiden ketjunjakajan, spiraalinmuotoisten ketjunkantajien, kupurasoljen ja rengaskuolainten kanssa ne ovat samanaikaisia ja viittaavat selvästi kalmistoon. Toisaalta mäeltä löytyi koekaivauksissa muutakin aineistoa: 1600-1800-luvun rahoja, nappeja, nauvoja, veitsiä jne, kaikki historialliselta ajalta. Kalmistoon kuuluvia rakenteita ei löydetty eikä sen tarkka sijainti selvinnyt koekaivauksissa, joita tullaan jatkamaan 1998.

Kaivaus tehtiin Museoviraston ja Sysmän Kotiseutuyhdistyksen yhteistyönä vapaaehtoisella kaivajatyövoimalla.

Löydöt :KM 30446:1-134

Ajoitus: viikinkiaika, historiallinen aika/1600-1800-luvut

Tutkitun alueen laajuus: koekaivettu ala 32 m², lisäksi kartoitusta metallinilmaisimella.

Kaivauksen kesto 9-13.6.1997

Kaivauksenjohtaja: FM Mirja Miettinen

SYSMÄ 78 HOVILA

pk 3121 02 NIKKAROINEN

x = 6819 92, y = 3428 90, z = 85

rautakautisen löytöpaikan/kalmiston koekaivaus

Museoviraston arkeologian osasto/Sysmän kotiseutuyhdistys

kaivauksenjohtaja: FM Mirja Miettinen

Sysmän Hovilan Vasikkahaasta 1996 metallinilmaisimella löydettyjen viikinkiaikaisten esineiden löytöalueen koekaivauksia jatkettiin 1998 tarkoituksena paikallistaa rautakautinen kalmisto, josta löydöt aivan ilmeisesti olivat peräisin. Edellisen vuoden koekuopituksessa osoittautui, että ainakin osa mäellä olevista kiven- ja maansekaisista kummuista on eri ikäisiä historiallisen ajan uuninperustuksia. Kaivettava alue 2 x 10 m sijoitettiin mäen lakitasanteelle keskeiselle löytöalueelle. Kiinteitä rakenteita ei tavattu, eikä selviä merkkejä kalmistosta ollut kaivausalueella; ruohoturpeen alla oli kivinen moreeni, jossa hiiltä ja sekoittunutta maata. Mäen lakea näyttää paikoin tasoitetun viimeisimmän asutusvaiheen, n 1600-1800-l aikana. Löytöaineisto oli niukkaa, pääasiassa historiallisen ajan asutusjäänneitä: tiiltä, palanutta savea, lasia, savipiipun katkelmia, posliinia, nauvoja, kuparikolikko, tuluspiitä, vähän luuta. Selvästi rautakautista aineistoa ei kaivausalueelta löytynyt. Muutaman metrin säteellä kaivausalueesta oli kuitenkin V 1997 koekuopituksissa ja metallinilmaisinkartoituksessa löydetty viikinkiaikainen tasavartinen solki, toisen katkelma sekä punnus

Kalmiston paikallistamiseksi näin suurelta alueelta tulisi voida laajempia koekaivauksia. Tähänastisten tulosten perusteella on todettavissa mäellä olevan toisiinsa sekoittuneina rautakautisia kalmistojäänneitä ja historiallisen ajan asutusjäänneitä. Alue on osa hienoa kulttuurimaisemaa, jossa alavat pellot ja kallioiset, laidunnettavat mäkimäet vuorottelevat. Hovilan maat kuuluvat Sysmän kirkonseudun rautakautisen löytöalueen eteläosaan, josta tunnetaan mm. useita kuppikiviä. Vasikkahaassa kasvaa mm pölkkyruohoa ja tummaa tulikukkaa.

Kaivaus tehtiin Museoviraston ja Sysmän Kotiseutuyhdistyksen yhteistyönä; Kotiseutuyhdistys osallistui piirtäjän palkkakustannuksiin 2830,- lla, kaivajatyövoima oli vapaaehtoisia paikallisia harrastajia.

Löydöt :KM 31147:1-61

Ajoitus: viikinkiaika, hist aika 1600-1800-luku

Tutkitun alueen laajuus 20 m², lisäksi kartoitusta metallinilmaisimella

Kaivaustyöaika 8-12.6.1998

Kaivauksenjohtaja: FM Mirja Miettinen

1. ARKISTOTIEDOT Sysmä 78 Hovila Vasikkahaka

Rautakautisen löytöpaikan koekaivaus 1997-1998

Kunta: Sysmä
 Kylä: Suurikylä
 Tila: Hovila 2:59

Maanomistajat: Ilmo ja Antti Korpinen
 Kiinteistötunnus: 781-423-0002-0059
 Peruskartta: 3121 02 NIKKAROINEN
 Kaivausalueen koordinaatit: $x = 6819\ 92, y = 3428\ 90, z = 85$

Kohde: Sysmä 78 Hovila
 Kaivauslöydöt 1997,1998: KM 30466:1-134 , 31147:1-6.

Aiemmat löydöt alueelta:

KM 29960:1-5 Rautakautisia löytöjä, jotka Pertti Martikainen löysi metallinilmaisimella syksyllä 1996

Aiemmat tutkimukset:

tarkastus 1996 Mirja Miettinen

Kirjallisuusviitteitä:

Kaivauskertomukseen kuuluvat valokuvat:

Negatiivit nro 112763-112769, *113781-113790*
 Diat nro 41781 - 41806

Diar. 10.5.1999

2. JOHDANTO

- V. 1996 LÄHETTI SYSMÄSSÄ ASUVA PERTTI MARTIKAINEN MUSEOVIRASTOON RAUTAKAUTISIA LÖYTÖJÄ, JOTKA HÄN OLII KEVÄÄN 1996 AIKANA LÖYTÄNYT SYSMÄN VOIPALAN KYLÄÄN KUULUVAN HOVILAN MAILTA METALLINILMAISIMELLA ETSIESSÄÄN VILJELYSMAILTA VANHOJA RAHOJA. VASIKKAHAASTA, KIVIKKOISELTA JA KALLIOISELTA LAIDUNMAALTA OLII SAMASSA YHTEYDESSÄ LÖYTÖNYT RAUTAKAUTISIA ESINEITÄ(KUPURASOLKI,KETJUNKANTAJIA,KETJUNJAKAJA,RENGASKUOLAIMET KM29960:1-5). ESINEET OLIVAT KALLIOISEN MÄENKUMPAREEN POHJOISRINTEELLÄ MUUTAMIENN KYMMENIEN NELIÖMETRIEN ALUEELLA RUOHOTURPEEN ALLA OLEVASSA HUMUSKERROKSESSA. LÖYDÖT OVAT RAUTAKAUTISISTA KALMISTOISTA TUNNETTUJA ESINEITÄ. KALMISTOA EI MÄELTÄ TAI HOVILAN MAALTA MUUTENKAAN OLLUT TIEDOSSA. LÄHIMMÄT KIIINTEÄT MUINAIJÄÄNNÖKSET OVAT N 200 M PÄÄSSÄ KOILLISEEN OLEVA KUPPIKALLIO SEPPÄLÄN MAALLA SEKÄ HYVÄSAARESSA N 600-700 M POHJOISEEN OLEVAT MATALAT, AJOITTAMATTOMAT RÖYKKIÖT.

PAIKAN TARKASTUKSESSA 1996 TODETTIIN MÄELLÄ USEITA SÄÄNNÖLLISEN MUOTOISIA JA-KOKOISIA, KIVEN- JA MAANSEKAISIA KUMPUJA, JOISTA OSA NÄYTTI RAUTAKAUTISIKSI HAUTAKUMMIKSI VARSIN SOPIVILTA.

LÖYTÖJEN JA ALUEEN LUONTEEN SELVITTÄMISEKSI PÄÄTETTIIN MÄELLÄ TEHDÄ KOEKAIVAUKSIA. NE TOTEUTETTIIN SYSMÄN KOTISEUTUYHDIKTYKSEN JA MUSEOVIRASTON YHTEISTYÖNÄ .KOTISEUTUYHDIKTYKTYS JÄRJESTI VAPAAEHTOISTYÖVOIMAN JA OSALLISTUI PIIRTÄJIEN PALKKAKUSTANNUKSIIN MAASTOTYÖN AIKANA, MUSEOVIRASTON OSUUS MUODOSTUI KAIVAUKSEN JOHTAMISESTA, PIIRTÄJÄN MATKAKUSTANNUKSIKSI SEKÄ RAPORTISTA.

KOEKAIVAUUS KÄSITTI KUMPANAKIN VUONNA VIIKON (V 1997 AJALLA 9-13.6 JA 1998 AJALLA 8-12.6). KAIVAJINA OLII KESKIMÄÄRIN 4-10 VAPAAEHTOISTA HARRASTAJAA SYSMÄSTÄ JA LAHDEN YMPÄRISTÖSTÄ. PIIRTÄJÄNÄ OLII V 1997 YO JANI VATKA, V 1998 HUK MARIA TYYNELÄ.

VAIKKA KOEKAIVAUKSET OVAT ALUEEN LAAJUUTEEN NÄHDEN RIITTÄMÄTTÖMIÄ, NIIDEN AVULLA SAATIIN KUITENKIN ALUSTAVA KUVA SIITÄ , ETTÄ ILMEISTEN RAUTAKAUTISTEN ASUTUS- JA KALMISTOJÄÄNTEIDEN LISÄKSI HOVILAN MAILLA ON OLLUT RUNSAAKTI HISTORIALLIKSEN AJAN ASUTUSTA MYÖS NYKYISIN LAITUMINA KÄYTETYLLÄ MÄENKUMPAREILLA. KOEKAIVAUKSTEN VALTAOSALTA MYÖHÄINEN LÖYTÖAINEISTO AJOITTUU KARKEAKTI ARVIOIDEN 1600-1800-LUVUILLE; SENSIJAN AIVAN VIIMEAIKOJEN, EHKÄ 1900-LUVUNKIN AINEISTO NÄYTTI PUUTTUVAN. RAUTAKAUTISTA KALMISTOA EI KOEKAIVAUKSIKSI VOITU TARKEMMIN PAIKALLISTAA; MYÖSKÄÄN NE KOLME RÖYKKIÖTÄ JOITA TUTKITTIIIN, EIVÄT OLE RAUTAKAUTISIA HAUTOJA VAAN HISTORIALLIKSEN AJAN JÄÄNTEITÄ, TULKINTANI MUKAAN LÄHINNÄ UUNIEN TAI KIUKAIDEN PERUSTUKSIKSI.

Helsingissä 10.5.1999


Mirja Miettinen

3. SIJAINTI JA YLEISKUVAUS

Hovilan Vasikkahaka sijaitsee Sysmän kirkosta vajaat 2 km etelään, Päijänteen sisälahden, Majutveden länsirannalla, Kirkkolahden ja Antialanlahden välisellä niemekkeellä. Mäki, josta rautakautiset esinelöydöt tulivat päivänvaloon, on laajan viljelys- ja laidunalueen itäosassa, Hovilan ja Seppälän tilojen rajan tuntumassa, Hovilan vanhasta päärakennuksesta n. 600 m itään. Peruskartan mukaan mäki on n. 85 m korkeuskäyrän yläpuolella.

Yksittäisiä katajia ja itäreunalla kasvavia muutamia tuomia, pihlajia ja kuusia lukkunottamatta mäki on puutonta laidunhakaa ja maastohavainnoista päättäen on ollut tällaisena pitkään. Mäellä on rikas kuivan ketotyypin kasvillisuus; vanhan asutuksen indikaattoreina huomiota kiinnittivät kukintaansa aloittava pölkkyruoho sekä tumma tulikukka, jonka lehtiruusukkeisiin kukat tulevat keskikesällä. Muutama villi-/villiintynyt? ruusupensas, keto- ja metsäorvokit, nurmitädyke, useat hanhikkilajit, tähtimöt, sekä maksaruohot kukkivat parhaillaan. Kesän 1997 kaivausaikana vallitsi ankara kuivuus, seuraavan vuonna kasvillisuus oli märän kesän vuoksi huomattavan rehevä.

4. KAIVAUSTEKNIikka ja -HAVAINNOT

V 1997 kaivauksen aluksi mäelle tehtiin suorakulmaisesti kaksi peruslinjaa (100/300) mäen lakitasanteen pituussuunnassa. Niiden avulla mitattiin kartalle röykkiöt ja sopiviin maastokohtiin vapaasti tehdyt koekuopat, ruudut ja metallinilmallisimella tehdyn haravoinnin yhteydessä kaivetut löydölliset koepistot. V 1998 noudatettiin samaa koordinaatistoa, johon pieni tasokaivausalue sijoitettiin.

Kiintopisteenä käytettiin tien eteläpuolella laidunalueella olevaa matalaa maakiveä (ks yleiskartta), jonka absoluuttisen korkeuden määrittäminen jätettiin paikallisten voimien tehtäväksi.

Mäellä oli paikoin näkyvissä avokalliota; selvästi näkyviä röykkiöitä peitti ruohoturpe tai matala ketokasvillisuus. Kaikissa koekuopissa oli havaittavissa ruohoturpeen alla ruskehtava kivinen moreeni, joka oli humuksen ja hiilen sekaista, paikoin punertavaksi palanutta, paikoin mustankirjavaa, joukossa harvakseltaan myös palaneita ja tulella rapautuneita kiviä. Monessa koekuopassa maa, vaikka oli tiiviiksi pakkautunutta, vaikutti sekoittuneelta. Merkkejä podsolimaannoksesta huuhtoutumiskerroksineen ei havaittu lainkaan.

Koekuopat (yleensä 1x1m) ja tasokaivausalue (2x10 m) kaivettiin turpeen poistamisen jälkeen lastoilla n 10 cm vahvaisina kerroksina, käytännössä yleensä kahtena 5 cm kaivauskerroksena ja kaikki maa seulottiin. Myös turpeiden alapinta tutkittiin lastoilla, koska siinä näytti olevan jonkinverran löytöaineistoa. Turpeita tutkittiin alapinnalta myös metallinilmaisimella. Kaivaminen ulotettiin raakaan soraan saakka, paikoin pohjalla oli kalliota. Muutamat koekuopista v 1997 laajennettiin 1 x 2 m ruuduiksi. Lisäksi avattiin yhden mäen itäreunalla olevan rökkiön eteläinen puolikas (rökkiö 1), josta piirrettiin leikkaus.

Koekuoppien lisäksi aluetta haravoitiin metallinilmaisimella Pertti Martikaisen kanssa. Signaalikohdat merkittiin tikuilla ja kaivettiin puutarhalapion pistoina tarvittaessa maat seuloen. Kaikki pistot, joista oli löytöjä mitattiin kartalle.

Havainnot koekuopista 1997:

kuoppa 1: mäen laella, rökkiön (no 1) eteläreunassa. Rökkiön päällä oli vahva ruohoturve, päinvastoin kuin useimmissa muissa. Turpeen paksuus kuopassa oli n 10-15 cm, sen alla multamaata, runsaasti palaneita ja lohkeilleita kiviä, tiiltä, palanutta savea, maatunutta luuta, hiiltä ja mustaa maata; maa oli sekoittunutta ja yleisarvion mukaan löyhempää kuin muissa koekuopissa. Kaivettu syvyys n 80 cm, jossa vastaan tuli kallio.

Kysymys on todennäköisestä uunin (riihenkiukaan?) perustuksesta, jota on ehkä tasattu. Muiden rökkiöiden koekaivaushavainnoista tämä poikkeaa selvästi ja rökkiö vaikuttaa jotenkin ”nuoremmalta” kuin muut. Aivan moderni ei rakennelma kuitenkaan ole, sillä ainakaan tällä vuosisadalla ei mäellä tiedetä olleen rakennuksia. Kuopasta löytyi mm. palanutta savea, tiiltä lasia, posliinipaloja, lyijypala, putkiluu, jossa läpiporatut reijät.

kuopat 2-3: sijaitsivat mäen laella, ruohoturpeen ja humuksen vahvuus n 5-10 cm. Turve oli hyvin tiivistä ja sitkeää. Sen oli alla soraa, jossa sekakokoisia kiviä, joukossa joitain isojakin kiviä; kaivettu syvyys n 20 -30 cm. Maa jonkinverran likaista ja sekoittunutta. Kuopasta 2 rautaesineen katkelma (hist?)

kuoppa 4: turve ja humus 8-15 cm, alla ruskeaa, kivistä soraa joukossa jonkinverran hiiltä, palanutta savea ,hiukan luunsiruja; kaivettu syvyys 30 cm.

kuoppa 5: mäen alarinteessä; kivistä soraa ja multamaata turpeen alla. Löytöinä taottu rautanaula ja luuta, palanutta savea , josta vain osa otettiin talteen (näytteeksi).

kuoppa 6: lakitasanteella, paksun ruohoturpeen alla ruskehtavaa, humuksensekaista maata, joitain isoja kiviä. Löytöinä lasia, liitupiipun katkelmia, eläimen hammas(hevonen ??)

kuoppa 7: kaivettu 2x1 m kokoisena, kalliolla olevan kivien-ja maansekaisen rökkiön vieressä. Kuopan kiveys on osa rökkiötä. Kivien lomassa ja alla oli soraa, ja etenkin alaosassa maa ja kivet olivat hyvin nokisia ja rapautuneita. Kivien alla n 35-40 cm syvällä, lähellä kalliota oli myös maatunutta, osaksi palamatonta puuta (hirsien katkemia ?).Löytöinä ruotsalainen raha (1660-1?), vähän keramiikkaa (rautakautista?), palanutta savea runsaasti, palanutta luuta, maatunutta luuta. Kysymys

lienee tässäkin ilmeisestä uunin/kiukaan perustuksesta, joka suhteessa kuopan 1 uuninperustukseen vaikuttaa vanhemmalta.

kuopat 8 ja 9 : mäen etelärinteessä: ruohoturpeen alla, kivistä, vähän sekoittunutta moreenia, jossa palanutta savea, tiiltä, rautaesineen katkelma, kvartsia, luuta.

kuoppa 10. etelärinteellä, laajan röykkiön lähellä; tiiviin ruohoturpeen alla kivinen, osin värjäätynyt moreeni. Löytöinä fajanssia, hist. ajan keramiikkaa, pullolasia.

kuoppa 11. mäen pohjoisreunalla, koekaivetun röykkiön (koekoppa 7) alapuolella, alueella, josta osa rautakautisista löydöistä on peräisin. Tiiviin ruohoturpeen alla tasakokoisista kivistä oleva tiivis kiveys, josta piirretty 2 kerrosta. Löytöinä vähän palanutta savea. Kiveys mahdollisesti tehty (kalmistokiveykseksi mahdollinen?), ei luontainen?

kuoppa 12. lakitasanteella, länsiosassa, kahden röykkiön välissä. Ruohoturpeen alaisesta kivisestä moreenimaasta vähäinen metalliesinekatkelma, rautaa ? ja palanutta savea.

kuoppa 13. mäen lakitasanteella; laajennettu koekuopaksi 1 x 2 m metallinilmaisinelöydön (pisto 1, KM 30446:96, tasavartisen soljen katkelma) jälkeen. Ruohoturpeen alla kivistä moreenia ?, jonkin verran paikoin värjäytynyttä, tiivistä maata. Löydölliset koepistot 1,3,4,12,13 ympäriltä.

kuoppa 14. löydötön;kaivettu mäen itäosassa maan pinnalle painanteina näkyvien ”kellarikuoppien” viereen. Maa kivistä moreenia, ei rakenteiden jäänteitä.

kuoppa 15. mäen itäosassa, laella kalliopaljastuman vieressä, mahd. rakennuksenperustukseen kuuluvan kivirivin lähellä. Löytöjä runsaasti (hist. aikaa),mm ruotsalainen raha, pronssinappi, putkilukko, jääkenkä, liitupiipun katkelmia, lasia,mm. ikkunalasia, piitä,palanutta savea runsaasti.

Kuopat 16 ja 17. lakitasanteella; ruohoturpeen alla kivisessä moreenissa, joka paikoin likaiseksi värjäytynyt ja hiilen sekainen . Löytöjä: rautanaula, keramiikan pala, (mahdollisesti rautakautinen), palanutta luuta, palanutta savea, hioimen katkelma ?, liitupiipun katkelma.

Koepistoista, joiden sijainti selviää kartalta, ja jotka tehtiin metallinilmaisimen signaalien perusteella mäen laelle ja rinteiden yläosaan, löytyi ymmärrettävästi pääasiassa metalliesineitä ja -katkelmia. Niistä voi mainita koepistosta 10 löytyneen rautaisen punnuksen (KM 30446:106) ja koepistosta 12 löytyneen tasavartisen soljen (KM 30446:108), molemmat viikinkiajan tyyppisiä. Muut löydöt koepistoista olivat hist. ajan rahoja, niittejä, jääkenkä,nappeja,sormus, lasia ym.

Röykkiö 1

Mäen itäosassa olevan maan- ja kivensekaisen röykkiön eteläpuoli avattiin rakenteen selvittämiseksi. Röykkiön pintaa peitti tyyppillinen kuiva ketokasvillisuus pölkkyruohoinen, tädykkeineen,maksaruohoinen ym.

Röykkiö kaivettiin puolikkaana, noudattaen kivikerrosten paksuutta. Löydöt otettiin talteen kolmessa kaivauskerroksessa. Mitään havaittavia rakenteisiin liittyviä kerroksia tai stratigrafiaa ei kummussakaan havaittu. Kerrokset kartoitettiin ja kuvattiin. Ajan puutteen ja rakenteettomuuden vuoksi profiilikartan piirtämisestä luovuttiin. Leikkaus kuitenkin kuvattiin.

Ohuen turvekerroksen alta tuli röykkiön keskiosasta esiin melko kompakti ja säännölliseltä vaikuttava, tasakokoisista kivistä koottu röykkiö, jossa kivien lomassa maatyttä. Reunoilla oli harvemmassa kiviä ja koottu kiveys näytti rajautuvan pienemmälle alalle kuin kummun näkyvät ulkoreunat. Ilmiö näkyi selvempänä 2 kivikerroksessa. Mitään rakenteita ei todettu. Kivien lomassa ja maatyteessä oli 1 kerroksessa runsaasti savitiivistettä (1761 g, KM 30446:116-118), rautaesineen katkelma sekä lyhyt putkiluu, jossa kaksi läpiporattua reikää (KM 30446:2). Tasossa 1 oli myös verrten paljon palamatonta luuta, mm kotieläinten? leuka- ja kylkiluita (n 67 g, 30446:4 ja 124).

Röykkiönpuolikkaan tasossa 2 oli edelleen savitiivistettä ja jonkin verran tiileksi luettavaa palanutta savea, ei kuitenkaan yhtä paljon kuin tasossa 1. Tasosta löytyi lisäksi posliinia, lasia, liitupiipun katkelmia, palamatonta luuta.

Tasosta 3 röykkiön pohjalta löytyi edelleen posliini-/fajanssiastioiden paloja, pullo- ja ikkunalasia, hiukan palanutta luuta, liitupiipun katkelmia, palamatonta luuta, joukossa mm kalannikamia ja jonkin verran palanutta savea.

Röykkiö oli rakenteeton, maan ja kiven sekainen ja löydöt olivat siinä vailla havaittavaa järjestystä. Palaneen saven, josta osaa voi kutsua myös kotitekoiseksi tiileksi, pääosa näytti olevan lähempänä pintaa, palamattomat luut sensijaan jakaantuivat kaikkiin kaivauskerroksiin.

Röykkiö saattaisi olla muurin tai kiukaan perustus ja karkean arvion mukaan 1600-1700-luvulta. Mitään rautakautiseen hautaan viittaavaa ei löydöissä tai kaivaushavainnoissa ole.

V 1998 tasokaivaus

V 1998 kaivausksessa päätettiin avata yhtenäinen tasokaivausalue, jotta saataisiin selville, oliko mäen läellä useiden rautakauden lopun esinelöytöjen alueella todettavissa kalmistoa; koekuopista sellaisesta ei ollut havaintoja.

Turpeen vahvuus alueella oli n 3-10 cm. Turpeen alapinnasta talteen otetut muutamat löydöt sekä puhdistettu maanpinta on nimetty tasoksi 0, joka vastaa v 1997 tasoa 1. Turpeen alta esiin kaivettu ja puhdistettu maanpinta kivineen kartoitettiin (taso 0). Tason 0 lisäksi kaivettiin taso 1, joka vastaa edellisen kesän tasoa 2. Kaivauskerrosten vahvuus oli n 10 cm ja ne kaivettiin kahtena 5 cm kerroksena. Maa oli molemmissa kerroksissa tiivistä mullansekaista soraa, joukossa paikoin hiiltä. Alempana tuli vastaan raaka pohjasora, jossa paikoin oli syvempiä likaisen maan kuoppia. Alueella oli verrattain paljon kiviä, ei kuitenkaan mitään rakenteiksi katsottavia. Havaintoja puista tai kannoista ei kaivausalueella liioin ollut; mäellä ei puita lienekään kasvanut aikoihin. Maa vaikutti kaikkiaan n 10-15

em syvyydeltä paikoin varsin sekoittuneelta, mutta tiiviydestä päätellen sekoittumisen on täytynyt tapahtua verrattain kauan sitten.

Löytöaineisto tasokaivausalueelta on lähes kokonaan historialliselta ajalta; aivan moderni aineisto, kuten piikkilanganpätkät, pullonkorit, tehdastekoiset naulat, tiili ym, puuttuu kokonaan. Löytöihin kuuluu yksi pieni pronssipeltikatkelma, joka saattaa olla rautakautinen (31147:17) ; muu aineisto on sisältää liitupiipun katkelmia, sepäntekoisia nauvoja, kivivatin ja posliinin paloja, erilaista lasia, luuta vain hyvin vähän.

5. YHTEENVETO

Rautakautisten esineiden löytöpaikan koekaivauksissa 1997-1998 alueen kolmesta koekaivetusta röykkiöstä yksikään ei ollut todettavissa hautaröykkiöksi. Koekaivetut röykkiöt ovat muurien ja kiukaiden perustuksia, jotka ovat kuuluneet historiallisen ajan rakennuksiin. Joitain muurinperustusröykkiöitä on mahdollisesti hiukan tasattu. Muukin löytöaineisto viittaa siihen, että mäellä on ollut pitemmän aikaa, ehkä usean vuosisadan ajan asutusta, asuin- ja talousrakennuksia. Niiden lisäksi mäeltä löytyneet rautakautiset esineet, joita on laajalta alueelta, ovat selvästi peräisin rautakautisesta kalmistosta. Missä kalmisto on sijainnut, ei koekaivauksissa varmasti selvinnyt. Koekuopassa 11 havaittu tiivis kiveystä voitaisiin ehkä olettaa kalmistokiveykseksi, mutta pienialaisten koekaivaushavaintojen perusteella sitä ei saatu varmuutta. Kalmistoon viittavia löytöjä tai mustaa kulttuurimaata ei kuopasta tullut esille. Laajemmissa koekaivauksissa, esim 2 m leveillä pitkillä koekaistoilla voitaisiin saada selville, onko mäellä kalmistoa (ja mahd. rautakautista asuinpaikkaa) jäljellä, millä kohdilla ja miten paljon. Tällaisten kaivausten tekemiseen tarvittaisiin kuitenkin pitempiaikainen kaivaus ja palkattua työvoimaa.

Mahdollisuuksina kalmiston suhteen voi esittää seuraavia vaihtoehtoisia arveluja

1) kalmisto on ollut mäellä, mutta myöhempi asutus on tasoittanut mäkeä tarpeisiinsa, muokannut ja levittänyt kalmistokerroksen (tasaisenmaan polttokalmisto?) laajalle alueelle muun maan mukana.

2) kalmisto on tai on ollut jossain lähialueella, ja sieltä ovat esineet eri tavoin kulkeutuneet mäelle (esim. metallia kerätty kalmistoista jo rautakaudella ja mahd. hist. aikanakin?). Viimeksimainitun seikan puolesta puhuisivat löydöt (viikinkiaikaisen rannerenkaan katkelmia, joissa sulamisjälkiä), jotka Martikainen teki metallinilmäsimella Hovilan maalta Venetaipale-nimisen notkelman rantamudasta. Löytöpaikalla ei ole maastosuhteiden perusteella voinut olla kalmistoa (rautakaudella veden alla), eikä lähimmiltä mäenkumpareiltakaan sellaista tunnetta. Löydöt ovat luultavimmin joutuneet mutaan esim. muualta tulleen maan mukana.

Syksyllä 1997 Hovilan mailta, Lipolan/Nykullan mäentönkältä, Vasikkahaan tapaisesta kivisestä hakamaasta metallinilmäsimella löydetyt esineet, mm viikinkiaikainen tappara, kello, kupurasolki jne, viittaavat jälleen kalmistoon, jollaista ei tämänkään löytöpaikan lähiympäristöstä toistaiseksi tunnetta (MJR 781 04 0079). Mäen pohjois- ja luoteispuolella on useita tunnettuja kuppikiviä, Päivärinnan

pellon rautakautinen kalmisto on n 400 m koilliseen paikalta, n 300-500 m länsiluoteeseen ja pohjoiseen on Pätikkälän mailla useita kuppikiviä ja kalmistoksi todettuja ,lähemmin tutkimattomia kohteita (Sysmä 5-17).

Vasikkahaan mäenkumpareen hist. asutuksen ikä määräytyy alustavasti löytöaineiston (lähinnä rahat) perusteella 1600-1800-luvuille. Jotkut löydöt , esim putkilukko, läpireijitetyt putkiluut voisivat viitata keskiaikaankin ? Rautakauteen varmasti ajoitettavaa aineistoa koekaivauksissa löytyi kaikkiaan vähän: tasavartinen solki, toisen katkelma, punnus, hiukan karkeaa keramiikkaa. Rautaesineiden ja katkelmien tarkempi ajoitus ei ole mahdollista tyypin sen paremmin kuin löytösuhteiden perusteella. Esim. löydettyjen tapaisia, sepäntekoisia jäähokkeja on käytetty vielä varsin myöhäisinä aikoina.

Karjan nykyisin laiduntamana hoitamana avoimena keto- ja kulttuurimaisemana Hovilan Vasikkahaka lähiympäristöineen on varmaankin erän eteläisen Suomen hienoimpia säilyneitä alueita.

6. NEGATIIVILUETTELO

Sysmä,Hovila Vasikkahaka

kuvattu 1996 /Mirja Miettinen

- 112762 Löytöaluetta mäen pohjoisrinteellä, kuva tieltä ~~etelästä~~ *pohjoisesta*
- 112763 Vasikkahaka: mäen pohjoisrinnettä kaakosta Majutvedelle päin,taustalla Sysmän keskustan taloja.
- 112764 mäen lakea ja sillä näkyviä kumpareita, idästä Hovilaan päin
- 112765-112767 panorama mäen laelta itään , Seppälän talo ja kuppikallio vas reunassa metsikössä.
- 112768-112769 mäen lakea idästä Hovilaan päin,kumpareita näkyvissä ,metallinilmaisinelöytöjä oik. rinteeltä.

7. DIALUETTELO

diat 41781-41798/kaivaus 1997, diat 41799-41806/kaivaus 1998; kuv.Mirja Miettinen

- 41781 Koekuoppia mäen laella, W.sta
- 41782 kumpu mäen pohjoisreunassa, koekuopan 7 vieressä, etelästä ennen kaivausta
- 41783 tyypillinen ohut kuivan kedon kasvillisuus kiven ja maansekaisen kummun pinnalla
- 41784 mäen pohjoista rinnettä (löytöaluetta) länsiluoteesta, Seppälään päin
- 41785 mäen pohjoisrinnettä tieltä pohjoisesta
- 41786 työkuva mäen itäosasta laelta
- 41787 työkuva mäen laelta idästä Hovilaan päin
- 41788 koekuoppa 7 kummun reunassa,itäkaakosta,pohjaan kaivettuna

- 41789 koekuoppa 7 /kummun reunassa,pohjoisesta,pohjaan kaivettuna
- 41790 mäen lakea ja pohjoisrinnettä,koekuopat 7 ja 11 alarinteessä, itäkaakosta
- 41791 mäen eteläistä rinnettä ja kivikkoa, idästä Hovilaan päin
- 41792 mäen pohjoisrinteen koekuoppa 11, tiivis kiveys (kalmistoa?).
- 41793 rökkiö 1/lännestä,kerrosta 1 kaivetaan
- 41794 rökkiö1/kerros 1 ,keskustan kiveys paljastettuna, idästä
- 41795 rökkiö 1/kerros 2,kiveys idästä
- 41796 rökkiö 1/kerros 3 kaivettavana,idästä
- 41797 rökkiö 1/pohjataso kaivettavana,työkuva
- 41798 tasokaivausalue 1998,länteen,Hovilaan päin,taso 0 kaivettu
- 41799 tasokaivausalue 1998,itään,Seppälään päin,taso 0 kaivettu
- 41800 tasokaivausalue 1998,itään päin,taso 0-1
- 41801 tasokaivausalue 1998,taso 1,työkuva
- 41802 tasokaivausalue 1998,taso 1,Maria Tyynelä piirtää
- 41803 tasokaivausalue 1998,taso 1, Kalle Lappinen kaivaa
- 41804 pölkkyruoho kukkii mäen laen kumpareilla 1998
- 41805 pölkkyruohoa mäellä 1998
- 41806 mäen laen runsasta ruohokasvillisuutta 1998; kumpareet keskellä 1997 koekuoppien 1 ja 12 vierellä, kuva laelta etelälounaasta .

8. KARTTALUETTELO

kartat 1997 piirtänyt Jani Votka

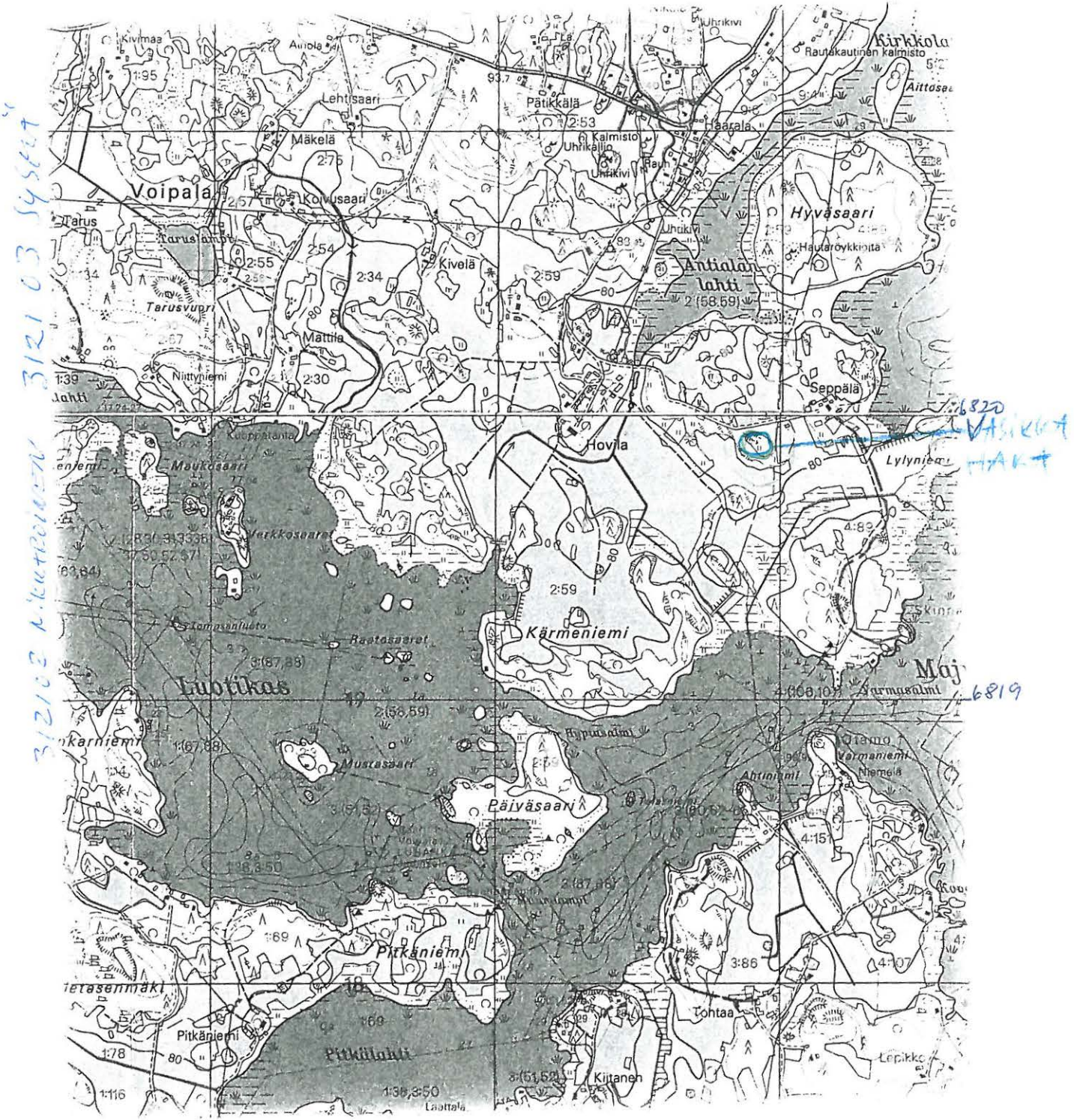
kartat 1998 piirtänyt Maria Tyynelä

peruskarttaote	1:20 000	s. 13
ote/valikopio kuninkaan kartasta 1776-1805, SKS 1989, lehdet 263,264,253,254	1:4000	s. 14
yksityiskohdan suurenoskopio kuninkaan kartasta		s. 15
yleiskartta 1997	1:500	s. 16
yleiskartan osasuurenos/koepistot 1997	1:250	s. 17
tasokartta,koekuopat 2,3,4 1997	1:25	s. 18
tasokartta koekuoppa 7/tasot 1-3 1997	1:25	s. 19
tasokartta koekuopat 11,13,15 1997	1:25	s. 20
tasokartta röykkiö,tasot 1 ja 2 1997	1:50	s. 21
pintavaaitus 1998	1:50	s. 22
pohjavaitus 1998	1:50	s. 23
taso 0 1998	1:20	s. 24
taso 1 1998	1:20	s. 25

SYSMÄ 78

1.13

HoviLA, UASIKKAHAKA



312103 A. KATTOALAN 312103 SYSMÄ

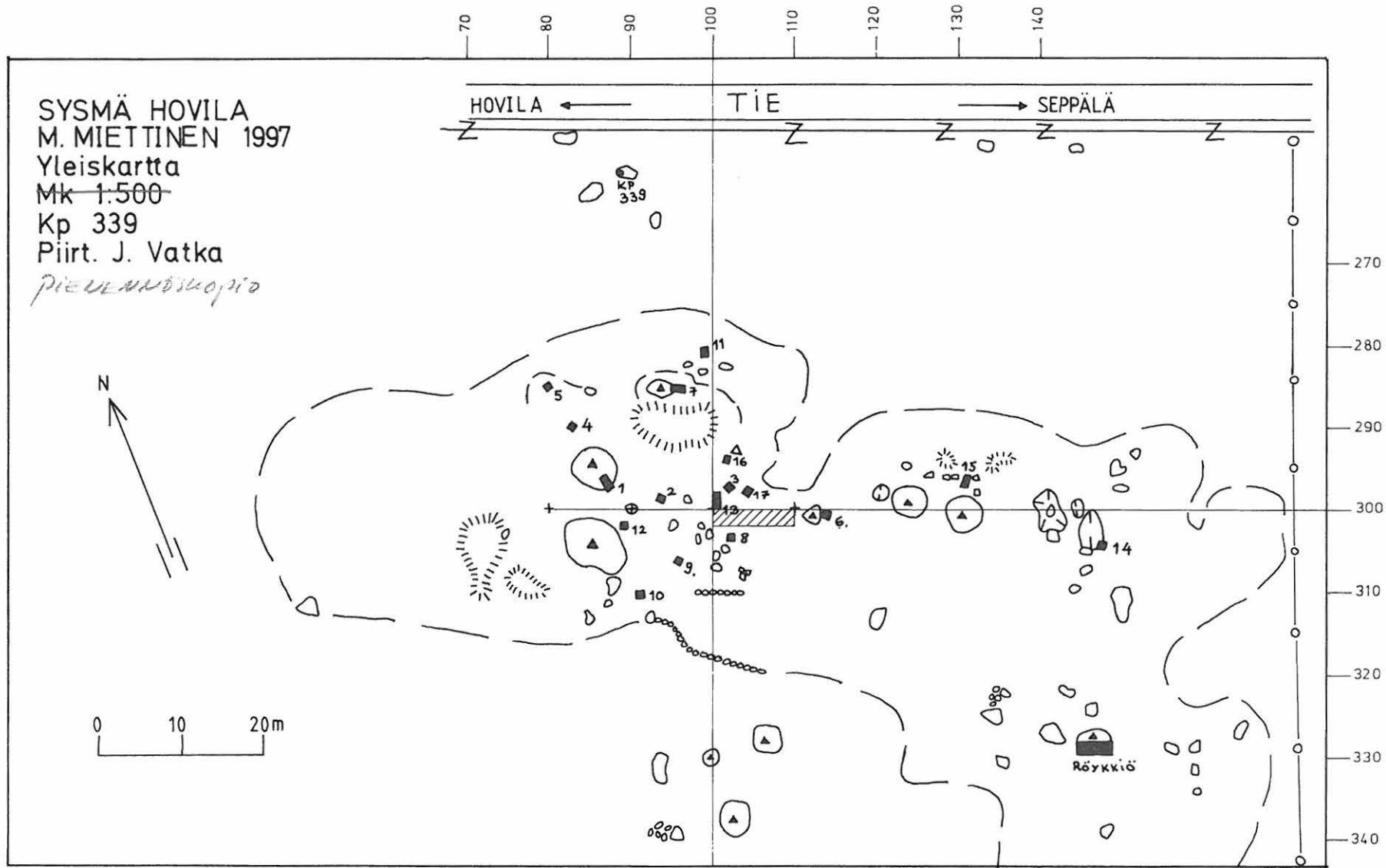
VAIKKA - HAKI

3428

3429







kunnan raja
 koekuoppa
 kivi

kivipenger
 avokallio
 kuoppa

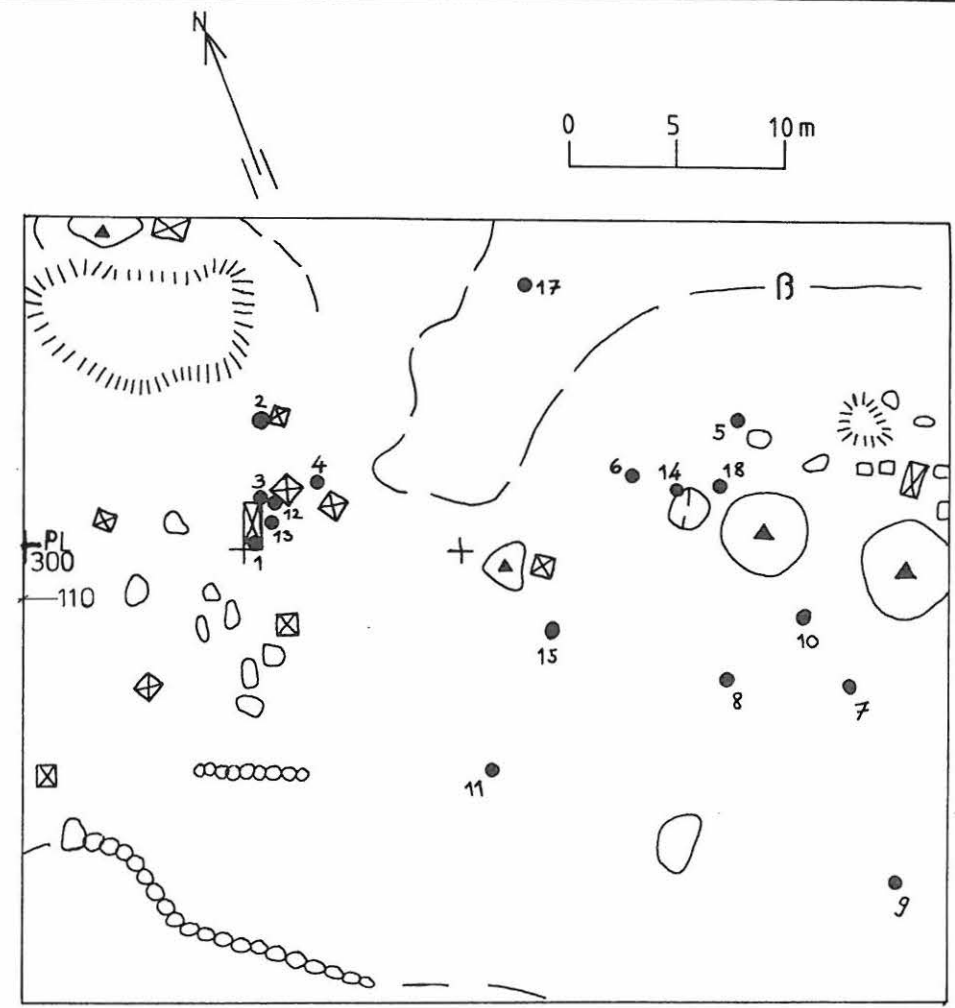
röykkiö
 aita
 sähkölinja

vaaituskoje
 peruslinja PL
 PL 300/100

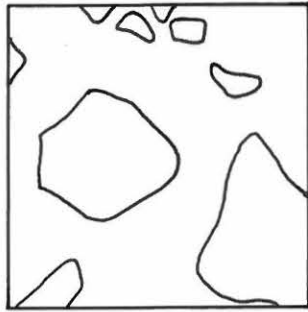
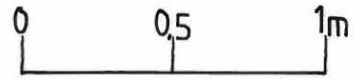
kaivausalue 1998

SYSMÄ HOVILA
 M. MIETTINEN 1997
 Yleiskartan suurennos, koepistot
~~Mk 1:250~~
 Piirt. J. Vatka
piirustus

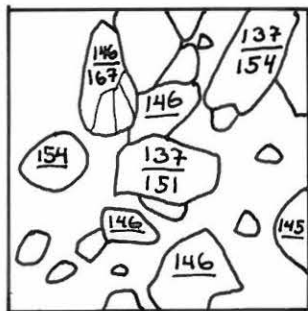
- | | |
|--|------------------|
|  | avokallio |
|  | koekuoppa |
|  | peruslinja PL |
|  | röykkiö |
|  | kivi |
|  | koepisto |
|  | kupurasolki 1996 |



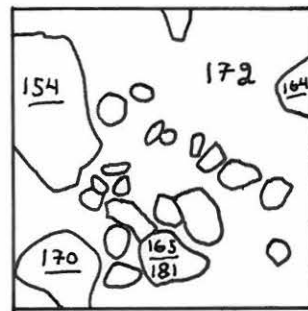
SYSMÄ HOVILA
 M. MIETTINEN 1997
 Tasokartta
 Mk 1:25
 Kp 339
 Piirt. J. Vatka



Koek. 2



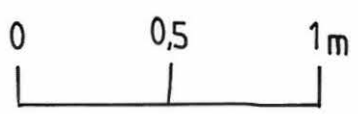
Koek. 3



Koek. 4



SYSMÄ HOVILA
 M. MIETTINEN 1997
 Tasokartta, koekuoppa 7
 Mk 1:25
 Kp 339
 Piirt. J. Vatka

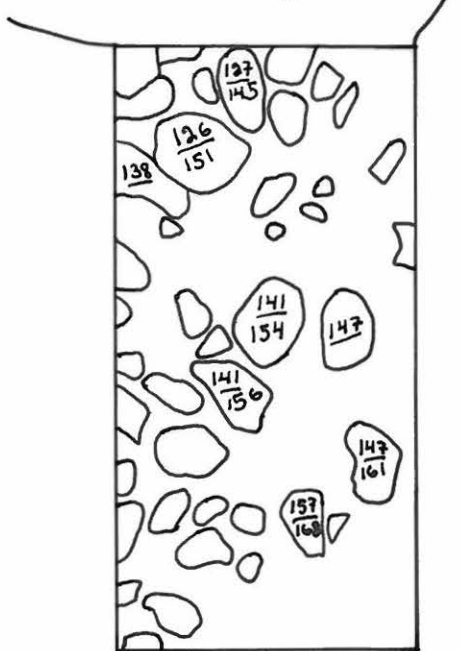


kallio

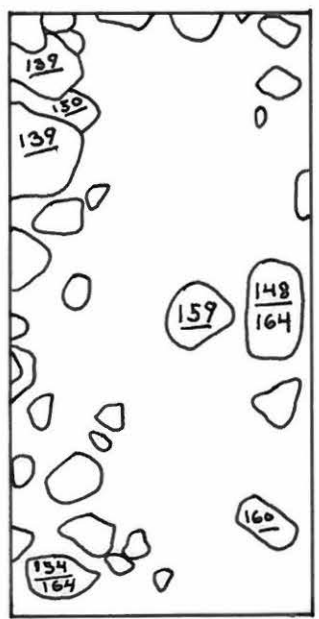


kaivamatta

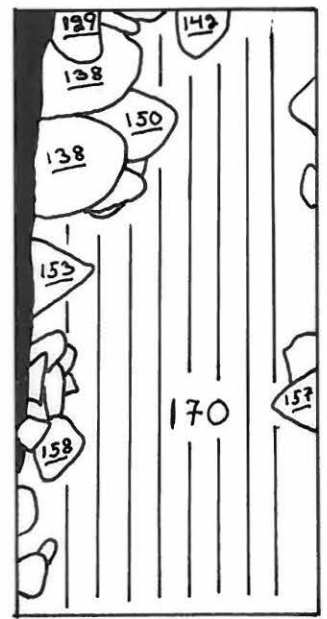
röykkiö



Taso 1



Taso 2



Taso 3

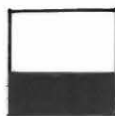
SYSMÄ HOVILA
M. MIETTINEN 1997

Tasokartta

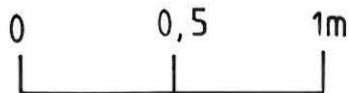
Mk 1:25

Kp 339

Piirt. J. Vatka



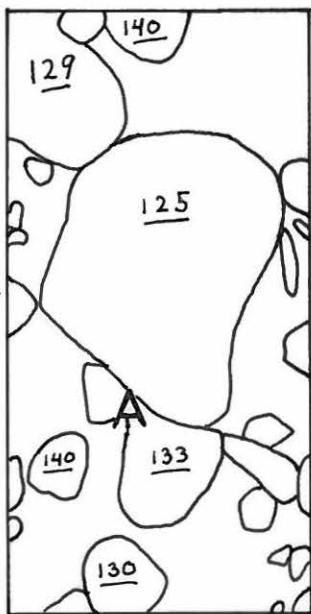
kaivamatta



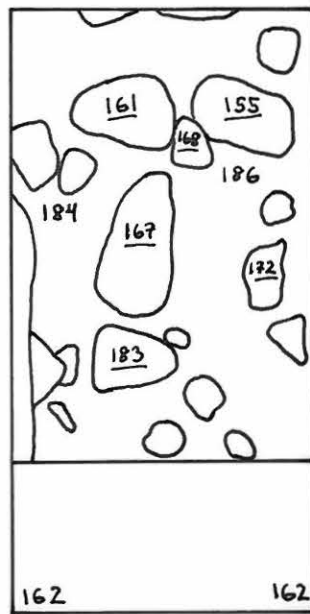
Koek. 11, taso 1



Koek. 11, taso 2



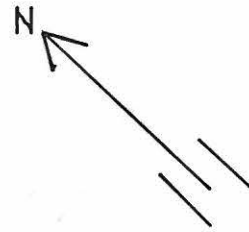
Koek. 13
pisto A



Koek. 15

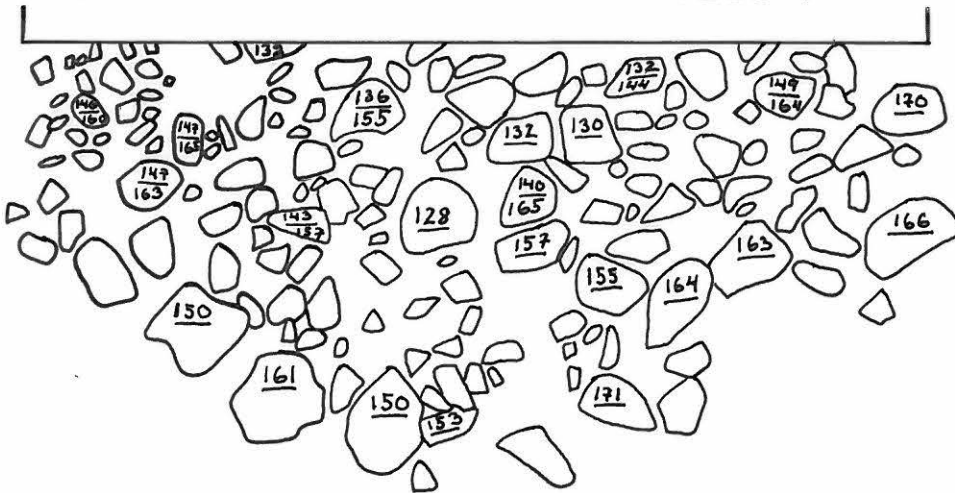


SYSMÄ HOVILA
M. MIETTINEN 1997
Tasokartta, røykkiö
Mk 1:50
KP 339
Piirt. J. Vatka

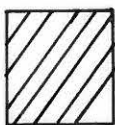
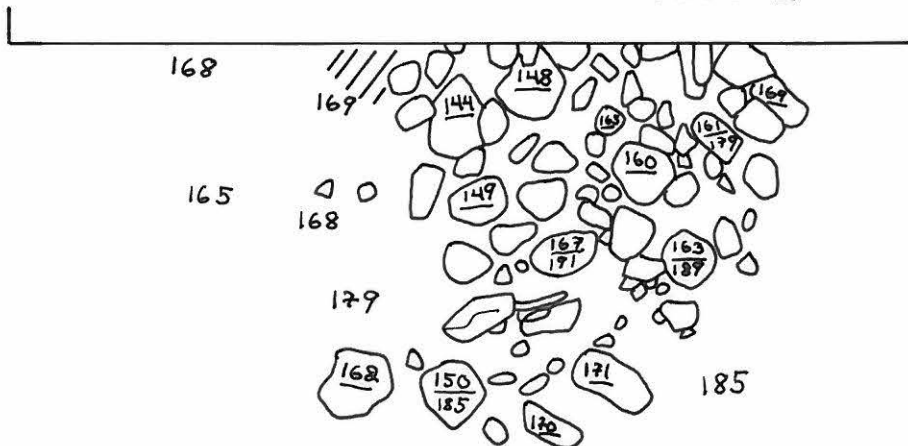


354 / 128

Taso 1 360 / 129



Taso 2



Puhdas hiekka



SYSMÄ HOVILA 1998

Koekaivaus

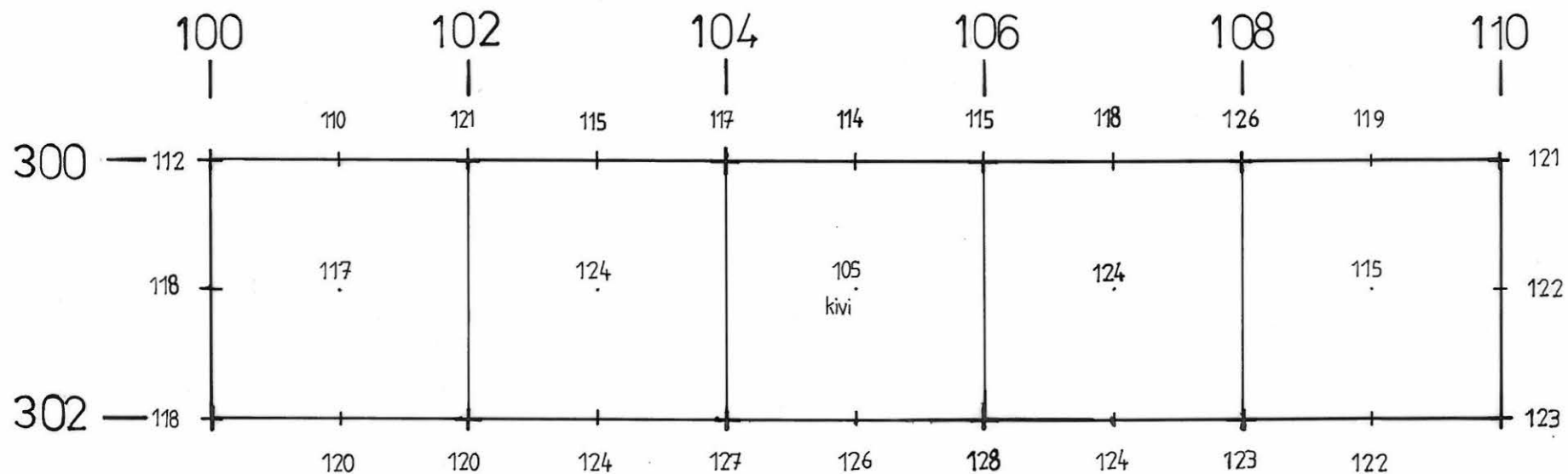
M. Miettinen

PINTAVAAITUS

KP 338

Mk 1:50  1m

piirt. M. Tyynelä



SYSMÄ HOVILA 1998

Koekaivaus

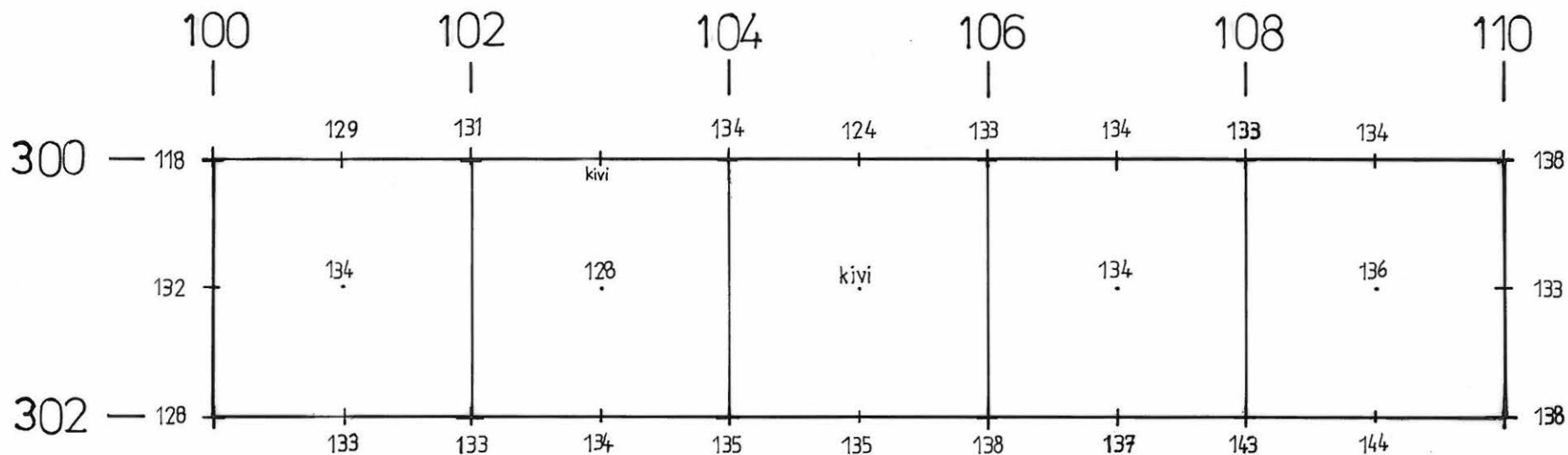
M. Miettinen

POHJAVAAITUS

KP 338

Mk 1:50  1m

piirt. M. Tyynelä




Koekaivaus

M. Miettinen

TASO 0

KP 338

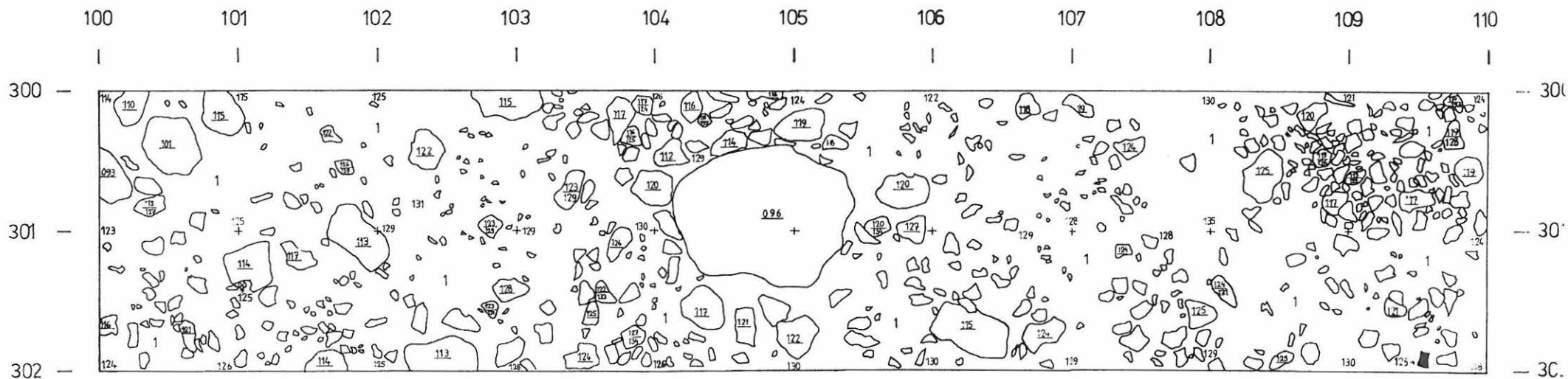
Mk 1:20  1m

piirt. M. Tyynelä

Pienkuvakaavio

-  humus
-  kivi
-  pronssinpala
-  raudankappale

N



10.2.14

Koekaivaus

M. Miettinen

TASO 1

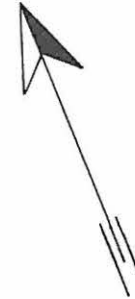
KP 338

~~Mk 1:20~~ 1m

piirt. M. Tyynelä

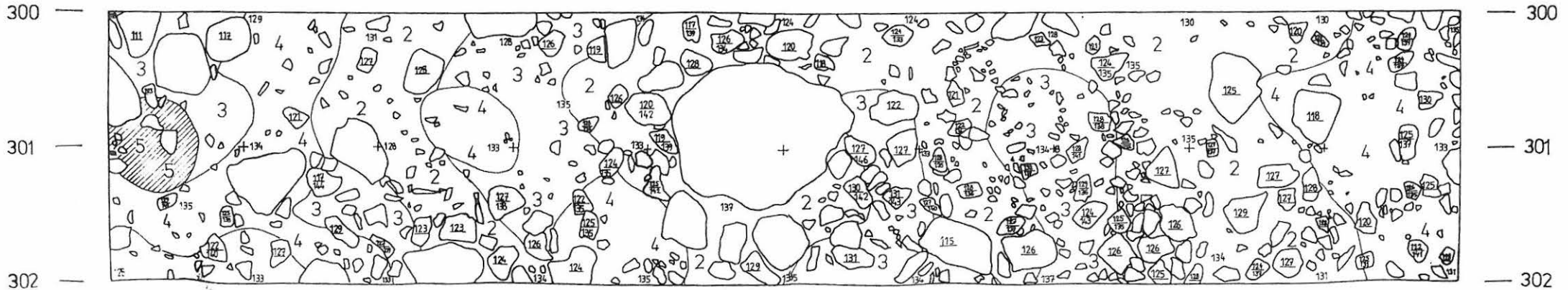
Piennäkökartta

N



- 1 humus
- 2 tumma humuksensekainen maa
- 3 tumma soran- ja humuksensekainen maa
- 4 kellanruskea sora
- 5 tumma noensekainen maa
- 6 kivi

100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110



A.25

SYSMÄ HOVILA 1996

1.26

112768

112769



KÄEN LAKEA IDÄSIÄ - KAUKOISTA
HOVILAN PÄIN: KOMPARETTA
VAS. METALLINILMAISINLOY-
TÖJÄ OIK. RINTEESTÄ.

112767

112765

112765

Seppänt
→



KÄEN LAELTA
ITÄN SEPPÄ-
LÄÄN (VAS.
METRIKÖN SISÄLLÄ)
PÄIN.
W:st

1996

122763



SYSKÄ HOVIKA
A.27

VASIKKATAVA. MÄEN POHJ.
RENNETÄ KAAKOSIA VAJUT -
VEPELLE, TAUSTALLA RÄHDEN
TAKANA SYSKÄN KESKUSTA.

122762



VASIKKATAVA. LöytöALUEITA
MÄEN POHJ. RINTEELLÄ,
KUVA TIETÄ, ~~RENNETÄ~~
POHJOISESTA

122764



MÄEN LAKEA JA RUDHSTU -
NETTA KUMPARISTA
IDÄSTÄ HOVIKAN PÄIN.

Siig Oest 1996

113788.



SYSMÄ, HOVIKKA
JASIKKAHAKKA
KOEKAIVATUS
1998

113789



113790



Big Witt-98

SYSMÄ HOVILA VASIKLAKKA
KOKKIVAAUS 1998

113781



113782



113783



113784



Ky. Juss

113785

SYSSÄ HOUIWT
VASIKKAHALA
KOEALUUS
1998



113786



113787



Kuori Kluu-98